

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: Kniha v rodině předškoláka

Autorka práce: Bc. Hana Pitelková

Předložená diplomová práce je věnuje tématu, které je pro vývoj pregramotnostních předpokladů u dítěte velmi důležité - roli knihy v rodině předškolního dítěte. Jde o téma, které lze pro rozvoj počátečního čtení a následně i čtenářské gramotnosti považovat za velmi inspirativní. A právě environmentální faktory jsou jedním z možných úhlů nazírání. Fenomén čtenářské gramotnosti, ale i gramotnost obecně, je v současnosti v psychologickém i pedagogickém výzkumu akcentován, je velmi aktuální. Problematika má vysoký potenciál, jak oslovit nejen psychology, předškolní pedagogy či elementaristy, ale také rodiče předškolních dětí.

Práci studentka standardně člení na teoretickou a empirickou část. V teoretické části jsou obsažena témata, která relevantně souvisí s názvem práce, teoretická část obsahuje celkem 6 kapitol. K obsahu jednotlivých kapitol však musím mít několik připomínek. Studentka se věnuje vymezení základních pojmů (např. čtenář, četba, dětský čtenář) v kontextu vývoje čtení. Autorka zdůrazňuje, jak je čtení důležité pro praktický život. Proto bych očekávala také pojednání o čtenářské gramotnosti. Celkově vyznívá teoretická část sice přehledově, ale postrádám větší exkurz do psycholingvistických či sociolingvistických teorií. Je škoda, že více neprezentuje např. u tématu fonologického uvědomění autory, kteří se dlouhodoběji tímto výzkumně zabývají, apod. Na jiném místě (s. 25) pojednává o dvou způsobech komunikace rodičů s dítětem, kde cituje Chaloupku (1995). Není zde paralela s jazykovým kódem Bernsteina? Zde narážím na nízkou míru komparativního pojetí a kritického odstupu od jednotlivých koncepcí. Ocenit lze naopak snahu o reflexi osobního postoje autorky.

Volba bibliografických zdrojů je dle mého soudu malého rozsahu. Diplomantka nevyužila žádného zahraničního zdroje, chybí i větší zastoupení empirických studií, které by se podobným tématem zabývaly.

V empirické části lze sledovat metodologickou nejistotu. Cíl práce je sice představen, chybí však formulace hypotéz či výzkumných otázek. Metodologická část není prezentována dostatečně. Studentka neodůvodňuje metodu sběru dat (pozorování a polostrukturovaný rozhovor), ani způsob vyhledání respondentů. Problematičtější je absence deskripce metody analýzy dat. Lze pouze tušit ze způsobu prezentace dat, že jde o srovnání případových studií a volba kvalitativního designu výzkumu. Pak by byl výběr metodologických nástrojů přiměřený.

Autorka postupně rozkrývá obraz čtenářství ve třech rodinách, z velmi podobného čtenářského i socioekonomického prostředí. Data jsou prezentována přehledně, vhodně zařazuje i tabulky. Prostor pro hlubší interpretativní analýzu jednotlivých kategorií nebyl ale zcela naplněn. Studentka mohla na úkor počtu témat vybrat jen některá klíčová a ty interpretovat podrobněji.

Pro diskuzi k obhajobě práce mám několik otázek:

- 1, V čem vidí autorka knihu jako prostředek k formování volných procesů u dítěte?
- 2, Ukazují data na nějaká genderová specifika pro oblast knihy v životě předškolní dívky a chlapce?
- 3, Kde spatřuje autorka aktuálně slabá místa v podpoře vztahu ke čtení u rodin s předškolními dětmi?
- 4, Které děti mohou být rizikové pro správný rozvoj počátečního čtení?

Závěr obsahuje zejména shrnutí hlavních výsledků do zajímavě koncipovaných tezí. V tomto směru lze považovat tuto pasáž za zdařilou. Autorka tuto část trochu pojala i jako diskuzi (část diskuze chybí), kde diskutuje svá zjištění s literaturou. Je škoda, že na tomto místě nereflektovala svůj výzkum, jeho limity a nenavrhuje možnosti, jak by se ve zkoumání rodinné podpory pregramotnostních a transgeneračních faktorů u předškolních dětí mohlo pokračovat.

Celkový dojem z práce je ovlivněn rovněž volbou jazyka. Studentka používá mnoho zdobnělin, celková dikce není příliš akademická, jako by diplomantka implicitně text "transformovala" do podoby pro cílovou skupinu jejího výzkumu.

Po formální stránce mám připomínky absenci očíslování a uvedení názvů u tabulek, některé citace nejsou uvedeny správně (např. v části Závěr chybí datace), u čísla podkapitol se za poslední číslicí již tečka nepíše. Kapitola č. 9 nemá vhodný název. Práce je bez výskytu většího podílu gramatických chyb či překlepů.

I přes výše uvedené připomínky naplňuje předložená práce parametry pro daný typ absolventské práce, je dodržen požadovaný rozsah textu a obsahuje povinné součásti práce.

Diplomovou práci Bc. Hany Pitelkové doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 11. 1. 2015

PhDr. Pavla Presslerová, Ph.D.